

Margaret Mičel

KLASICI SVETSKE KNJIŽEVNOSTI

PROHUJALO SA VIHOROM

I TOM

1. Džordž Eliot, VODENICA NA FLOSI
2. F. Skot Ficdžerald, VELIKI GETSBI
3. Anton Čehov, PRVI LJUBAVNIK
4. Hjubert Selbi, POSLEDNJE SKRETANJE ZA BRUKLIN
5. Vilijam Šekspir, ČETIRI TRAGEDIJE: ROMEO I JULIJA,
HAMLET, MAGBET, KRALJ LIR
6. Franc Kafka, PRESUDA – SABRANE PRIPOVETKE
7. Džek Keruak, NA PUTU
8. Somerset Mom, OŠTRICA BRIJAČA
9. Margaret Mičel, PROHUJALO SA VIHOROM

Prevela
Dubravka Srećković Divković

■ Laguna ■

Naslov originala

Margaret Mitchell

GONE WITH THE WIND

Copyright © 1936 by Margaret Mitchell

Copyright renewed © 1964 by Stephens Mitchell and
Trust Company of Georgia as Executors of Margaret
Mitchell Marsh. All rights reserved.

Translation copyright © 2017 za srpsko izdanje, LAGUNA

KLASICI
SVETSKE
KNJIZEVNOSTI

KNJIGA BROJ 9

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

FSC

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

PRVIDEO

Prva glava

SKARLET O'HARA NIJE bila lepotica, ali muškarci su to retko shvatali kada ih ponesu njene čari, kao što se desilo s tarltonskim blizancima. Na njenom licu su se previše upadljivo mešale nežne crte majke, primorske aristokratkinje francuskog porekla, i snažne crte rumenog oca Irca. Ali to lice je osvajalo, zašiljene brade, četvrtaste vilice. Oči su joj bile svetlozelene, bez i najmanje primese lešnikaste boje, zvezdasto ukrašene ostrim crnim trepavicama i malčice iskošene pri krajevima. Nad njima su se uvis pele guste crne obrve, usecajući upečatljive dijagonalne crte na njenoj koži belo poput magnolije – toj koži koju Južnjakinje strahovito cene, pa je krajnje brižljivo štite od džordžijskog sunca kapicama, velovima i rukavicama bez prstiju.

Dok je sedela sa Stjuartom i Brentom Tarltonom u svežem hladu trema Tare, očeve plantaže, tog sunčanog aprilskog popodneva 1861. bila je ljubak prizor. Nova zelena cvetasta haljina od muslina širila je svojih dvanaest jardi lepršave tkanine preko žipona, a bojom se tačno podudarala s ravnim cipelicama od zelenog marokena koje joj je otac nedavno doneo iz Atlante. Haljina je do savršenstva isticala struk od sedamnaest inča, najtanji u sva tri okruga, a tesno pripijen korset haljine pokazivao je grudi lepo dozrele za njenih šesnaest godina. No uprkos svoj smernosti raširene haljine, čednosti glatke kose u niskoj pundi pod mrežicom i mirovanja malih belih šaka skrštenih u krilu, njena prava ličnost slabo se prikivala. Zelene oči

na tom promišljeno umilnom licu bile su uzburkane, samovoljne, žudne života, u izrazitoj oprečnosti s njenim uljudnim držanjem. Manire su joj nametali majčini blagi prekori i stroža disciplina njene mami*; oči su pak bile samo njene.

Levo i desno od nje, blizanci su sedeli opušteno zavaljeni u svojim naslonjačama, žmireći u sunce kroz visoke čaše sa zadenutim strukovima nane, smejući se i razgovarajući, nemarno prekrštenih dugačkih nogu u čizmama do kolena i krupnih od mišića izgrađenih u sedlu. Obojica devetnaestogodišnjaci, visoki po šest stopa i dva inča, dugih kostiju i čvrstih mišića, preplanulih lica i tamne mrkocrvene kose, očiju veselih i oholih, tela odevenih u istovetne plave kapute i jahaće pantalone boje slačice, ličili su jedan na drugoga kao dva čuperka pamuka.

Sunce poznog popodneva zalivalo je dvorište kosim zracima, kupajući blistavom svetlinom drvca drena što su izgledala kao čvrste mase belog cveta naspram pozadine od mladog zelenila. Blizancima su konji bili vezani na kolskoj stazi – krupna živinčad, riđa poput svojih gospodara; a oko konjskih nogu gložio se čopor vitkih, živčanih lovačkih pasa, koji je pratio Stjuarta i Brenta kuda god da kroče. Malčice izdvojen, kako priliči aristokrati, ležao je crno-beli pegavi pratilac kočije, s njuškom na prednjim šapama, i čekao momke da pođu kući na večeru.

Između tih pasa, konjâ i blizanaca vladalo je srodstvo koje je sezalo dublje od neprekidnog druženja. Svi su bili zdrave, nepromišljene mlade životinje, odnegovane, otmene, čile; momci jednako vatreni kao ti konji koje su jahali, vatreni i opasni, ali opet i milokrvni prema onom ko zna da rukuje njima.

Premda su se rodili u blagostanju života na plantaži, služeni i dvoreni od najranijih dana, ovo troje na tremu nisu imali ni mlitava ni mekušna lica. Posedovali su jedrinu i budnost žitelja sela koji čitav život provode pod vedrim nebom i veoma malo muče glavu onim dosadnim što piše po knjigama. Život u severnodžordžijskom okrugu Klejton još je bio nov, a po merilima Ogaste, Savane

* Na američkom Jugu: crnkinja koja ima ulogu dadilje, ponekad i dojilje, i ostaje kao deo porodice, obično u kuhinji ili kao nadzornica domaćinstva. (Prim. prev.)

i Čarlstona, pomalo i sirov. Staloženiji i stariji krajevi Juga gledali su sa visine na Džordžijce iz unutrašnjosti, ali ovde u severnoj Džordžiji manjak finesa klasičnog obrazovanja nije nosio sa sobom nikakvu sramotu, pod uslovom da čovek ima glavu za ono što je važno. A važno je bilo da uzgajaš dobar pamuk, da lepo jašeš, da precizno pucaš, da lako igraš, da se damama udvaraš sa otmenošću i da piće podnosiš kao džentlmen.

U tim postignućima blizanci su se odlikovali, a jednako su bili izuzetni i u svojoj ozloglašenoj nesposobnosti da nauče ma šta što stoji između korica knjiga. Njihova porodica imala je više novca, više konja, više robova od svake druge u okrugu, ali ovi momci su gramatiku znali lošije od većine svojih siromašnih suseda kreker*.

Tačno su iz tog razloga Stjuart i Brent i dokolili na tremu Tare tog aprilskog popodneva. Upravo su bili izbačeni sa Univerziteta Džordžije, četvrtog sa kojeg su ih najurili za dve godine; s njima su kući došla i njihova starija braća Tom i Bojd, odbivši da ostanu u instituciji gde blizanci nisu dobrodošli. Stjuart i Brent su ovo poslednje izbacivanje smatrali finim štosom, a Skarlet, koja nije od svoje volje otvorila knjigu još otkako je pre godinu dana završila Žensku akademiju u Fejetvilu, smatrala je to smešnim isto koliko i oni.

„Znam da vas dvojicu nije briga što ste izbačeni, a ni Toma“, rekla je. „Ali šta kaže Bojd? On je u neku ruku čvrsto rešen da se iškoluje, a vas dvojica ste ga povukli sa Univerziteta Virdžinije, pa Alabame, pa Južne Karoline, pa sada i Džordžije. Ako tako nastavi, nikad neće završiti školu.“

„Tja, može da uči advokaturu u kancelariji sudije Parmalija tamo u Fejetvilu“, bezbrižno odgovori Brent. „A osim toga, vrlo važno. Svakako smo morali da dođemo kući pre kraja semestra.“

„Zašto?“

„Zbog rata, gušćice! Rat samo što nije počô, a ne misliš valjda da bi ijedan od nas ostô na koledžu dok se ratuje, je li?“

„Znaš da neće biti nikakvog rata“, s dosadom kaza Skarlet. „Sve su to samo prazne priče. Ta koliko prošle nedelje Ešli Vilks i njegov otac rekoše tati da će naši zastupnici u Vašingtonu postići... postići...“

* Na američkom Jugu: belci siromašnijih slojeva ili nižeg društvenog porekla, mada ne i najniži sloj, koji čini tzv. „bela sirotinja“. (Prim. prev.)

kooperativan sporazum s gospodinom Linkolnom povodom Konfederacije. A Jenkiji nas se ionako previše boje da bi se borili. Neće biti nikakvog rata i dodijalo mi je više i da slušam o njemu.“

„Neće biti rata!“, s negodovanjem uzviknuše blizanci, kao da im je podvaljeno.

„Bogme, zlato moje, i te kako će biti rata“, reče Stjuart. „Tačno je da nas se Jenkiji boje, ali budući da ih je general Boregar prekuče onako isterò granatiranjem iz Fort Samtera, moraće da se bore, inače ima da ostanu žigosani pred čitavim svetom kò kukavice. Pa Konfederacija je...“

Skarlet ustima načini izraz dosade i nestrpljenja.

„Kažeš li još jednom 'rat', odoh u kuću i zatvaram vrata. U čitavom životu ni jedna jedina reč nije mi toliko dodijala kao 'rat', ako ne računam 'otcepljenje'. Tata priča o ratu ujutru, u podne, uveče, a sva gospoda što mu dolaze u goste galame o Fort Samteru, pa o Pravima američkih država, pa o Ejbu Linkolnu, i toliko mi se popnu na glavu da mi dođe da završim! A i svi momci samo o tome teraju, o tome i njihovom starom Odredu. Ovog proleća ni na jednoj zabavi nema trunke veselja, jer momci ne umeju ni o čemu drugom da pričaju. Neopisivo mi je drago što je Džordžija sačekala do iza Božića da se otcepi, inače bi nam upropastila i božićne zabave. Izgovorite li još jednom 'rat', idem u kuću.“

Ozbiljno je i mislila to što je rekla, jer nikada nije mogla dugo da trpi nijedan razgovor gde glavni predmet priče nije ona sama. Ali osmehnula se dok je ovo govorila, svesno produbivši jamicu na obrazu i zatreperivši oštrim crnim trepavicama hitro kao leptir krilima. Momke je to očaralo, što joj je i bila namera, pa su požurili da se izvine što je gnjave. Zbog tog njenog pomanjkanja interesovanja nisu o njoj stekli ništa lošije mišljenje. Štaviše, mišljenje im je bilo još lepše. Rat je muški posao, nije za dame, te su taj stav shvatili kao potvrdu njene ženstvenosti.

Pošto ih je vešto udaljila od dosadne teme rata, sa zanimanjem se vratila na njihovu neposrednu situaciju.

„Šta vam kaže majka na to što ste opet izbačeni?“

Momcima kao da bi neprijatno dok su se prisećali kako je majka reagovala kada su pre tri meseca stigli kući, po zahtevu, sa Univerziteta Virdžinije.

„Hm“, reče Stjuart, „još nije imala priliku ništa da kaže. Zajedno s Tomom smo otišli od kuće rano jutros, pre nego što je ustala, pa se Tom rasporedio tamo kod Fontejevih, a mi smo došli ovamo.“

„Zar nije ništa rekla kad ste sinoć stigli kući?“

„Sinoć smo imali sreće. Baš pre nego što ćemo doći, doveli su onog novog pastuva kog je mama kupila prošlog meseca u Kentakiju, i na imanju čudo neviđeno. Golema beštija – a veličanstven je to konj, Skarlet; moraš reći svome tati da odmah dođe do nas da ga vidi – već odgrizla parčekanju mesa svome konjušaru dok su putovali ovamo, i izgazila dva mamina crnača što su dočekali voz u Džounsboru. A baš pre nego što smo mi stigli, maltene je razrušio staju kol'ko se ritò, i samo što nije ubio Jagodu, maminog starog pastuva. Kad smo došli kući, mama je bila u staji s džakčedom šećera da ga umiri, a bogme je to opako dobro radila. Crnci vise o krovnim gredama, izbečili oči, umiru od straha, a mama priča s konjem kò s čovekom i on joj jede iz ruke. Niko ne zna s konjima kò mama. A kad nas je vid'la, veli: 'Za ime božje, otkud opet vas četvorica kod kuće? Gori ste od pošasti egipatskih!' I onda je konj krenò da frkće i da se propinje, a ona će: 'Napolje odavde! Zar ne vidite da se unervozio, srce jedno? Vama četvoricom pozabaviću se ujutru!' I tako odosmo i legosmo, a jutros smo zbrisali pre nego što je uspela da nas ulovi, i ostavili smo Bojda da lomi koplja s njome.“

„Šta mislite, da neće da istuče Bojda?“ Kao i svi ostali u okrugu, Skarlet nikako nije mogla da se navikne na to da sitna gospođa Tarlton uteruje strah u kosti svojim odraslim sinovima i zna i da ih išiba korbačem ako joj se učini da prilika to zahteva.

Beatris Tarlton bila je radna žena, budući da je nosila na plećima ne samo ogromnu plantažu pamuka, stotinu crnaca i osmoro dece već i najveću odgajivačnicu konja u državi. Bila je prgave naravi i očas bi je nasekirale česte neprilike njena četiri sina, pa premda nikome nije dozvoljavala da išiba konja ili roba, smatrala je da momcima baš nimalo neće nauditi ako ih s vremena na vreme izdeveta.

„Naravno da neće da istuče Bojda. Bojda nikad nije mnogo ni tukla, zato što je najstariji, a osim toga je i ispò najkržljiviji“, kaza Stjuart, ponosit zbog svojih šest stopa i dva inča. „Eto zašto smo njega ostavili kod kuće da joj objasni. Bože blagi, mama bi

morala već da prestane da nas deveta! Imamo devetnaest godina, Tom dvajes' jednu, a ona se ponaša kô da smo šestogodišnjaci.“

„Hoće li vaša majka sutra na novom konju kod Vilksova na roštiljanje?“

„Tela bi, ali tata veli da je previše opasan. A ionako joj devojkę neće dati. Kažu kako ima da je nateraju da makar na jednu zabavu pođe kô dama, vozeći se u kočiji.“

„Nadam se da sutra neće biti kiše“, reče Skarlet. „Pada takoreći svakodnevno već nedelju dana. Nema ništa gore nego kad se roštiljanje pretvori u piknik u kući.“

„O, biće sutra vedro i toplo kô u junu“, kaza Stjuart. „Pogle' samo zalazak sunca, nikad crveniji nisam vidô. Vreme uvek može da se predskaže po zalasku sunca.“

Zagledali su se preko beskrajnih jutara sveže izoranih pamukovih njiva Džeralda O'Hare, ka crvenom horizontu. Sada kad je sunce zalazilo u kovitlacu grimiza iza brdâ na drugoj strani reke Flint, toplota aprilskog dana jenjavala je u blagu ali prijatnu stud.

Proleće je te godine počelo rano, toplim plahim kišama i naglom penom ružičastog breskvinog behara, te drenom što je išarao belim zvezdicama tamni rečni rit i daleka brda. Oranje je već bilo bezmalo gotovo, a crveni oreol sunčevog smiraja bojio je sveže prosečene brazde crvene džordžijske ilovače u još crvenije nijanse. Zemlja žedna vlage, čekajući izvrnuta pamukovo seme, izgledala je rumenkasta na peščanim vrhovima brazda, boje cinobera, skerleta i kestena tamo gde je duž ivica rovova počivala senka. U belo okrečena plantažerska kuća od zidane cigle izgledala je kao ostrvo posađeno usred pomamnog crvenog mora, mora spiralnih, izvijenih, srpastih nabora što su se iznenadno skamenili u trenu kad su se talasi ružičastih vrhova upravo razbijali u penu. Jer tu nije bilo dugačkih, pravih brazda kakve se mogu videti na njivama od žute gline u ravničarskom kraju srednje Džordžije, niti u rodnoj crnici priobalnih plantaža. Ustalasana pribrežja severne Džordžije orala su se u milion krivina da se plodna zemlja ne bi spirala na dno reka.

Bila je to surovo crvena zemlja, boje krvi iza kiša, boje ciglene prašine kad je suša, najbolja zemlja za pamuk na čitavom svetu. Bila je to prijatna zemlja belih kuća, miroljubivih oranica i tromih

žutih reka, ali i zemlja kontrasta, najsjajnijeg sunčevog bleska i najgušćeg hlada. Krčevine i milje pamukovih njiva na plantažama osmehivale su se toplom suncu, blažene, popustljive. Na njihovim rubovima uzdizale su se iskonske šume, tamne i hladne čak i u najvrelije podne, tajnovite, malčice i zlokobne, čiji borovi, dok šumore, kao da sa vekovnim strpljenjem čekaju da zaprete tihim uzdasima: „Čuvajte se! Čuvajte se! Jednom ste bile naše. Možemo vas opet uzeti.“

Do ušiju ovo troje na tremu dopre topot kopita, zveckanje zaprežnih lanaca i kreštav bezbrižan crnački smeh, pošto su se radnici i mule vraćali sa njiva. Iz kuće dolebde blagi glas Skarletine majke Elen O'Hare, dozivajući crnkinjicu koja joj je nosila korpicu s ključevima. Tanki detinji glas odgovori: „Jes', gospojo“, a onda usledi bat koraka što su se kretali iza kuće ka pušnici, gde će Elen deliti porcije jela radnicima kako pristižu. Čulo se kaktanje porcelana i čangrljanje srebrnog pribora jer je Pork, lakej i batler Tare, postavljao sto za večeru.

Začuvši ove poslednje zvuke, blizanci shvatiše da im je vreme da kreću kući. Ali nije im se mililo da se suoče s majkom, pa su i dalje sedeli na tremu Tare, očekujući da im Skarlet svakog časa uputi poziv na večeru.

„Nego, znaš šta, Skarlet? Za sutra“, reče Brent. „To što nismo bili kod kuće i nismo znali za roštiljanje i bal nije razlog da ne dobijemo igre u obilju sutra uveče. Nisi ih sve obećala, je l'?“

„Bogme jesam! Otkud sam znala da ćete svi doći kući? Nisam smela da rizikujem da sedim uza zid kao saksija samo da bih čekala vas dvojicu.“

„Ti da budeš saksija!“ Momci se grohotom nasmejaše.

„Čuj, zlato moje. Meni moraš da ustupiš prvi valcer, a Stjuu poslednji, i moraćeš da večeraš s nama. Sedećemo na odmorištu stepenica kô na onom poslednjem balu i zvaćemo mami Džinsi da dođe i opet nam gata.“

„Meni se ne sviđa kako mami Džinsi gata. Znaš da je rekla kako ću se udati za gospodina s kosom crnom kao ugalj i dugačkim crnim brkovima, a ja ne volim crnokosu gospodu.“

„Ti voliš riđokosu, je l' tako, zlato moje?“, isceri se Brent. „Ajde sad, obećaj nam sve valcere i večeru.“

„Ako obećaš, ima da ti kažemo jednu tajnu“, kaza Stjuart.

„Koju?“, uzviknu Skarlet, živnuvši na tu reč kao dete.

„Je l' ono što smo čuli juče u Atlanti, Stju? Ako je to, znaš da smo obećali da nikome ne pričamo.“

„Dakle, to nam je rekla gospođica Piti.“

„Koja gospođica?“

„Znaš je, ona rođaka Ešlija Vilksa što živi u Atlanti, gospođica Pitipat Hamilton – tetka Čarlsa i Melani Hamilton.“

„Znam, i budalastiju staru damu nisam u životu videla.“

„E pa, kad smo juče bili u Atlanti i čekali voz za ovamo, naišla je kočijom pored depoa, pa se zaustavila i porazgovarala s nama, i rekla nam da sutra uveče na balu kod Vilksova ima da bude objavljena jedna veridba.“

„Ah, za to znam“, razočarano će Skarlet. „Onaj njen glupi bratanač Čarli Hamilton i Hani Vilks. Svi već godinama znaju da će se to dvoje kad-tad venčati, iako on deluje donekle mlako u vezi s time.“

„Misliš da je glup?“, upita Brent. „Za poslednji Božić, bogami, pustila si ga da lepo obleće oko tebe.“

„Nisam ga mogla sprečiti da obleće“, nemarno sleže Skarlet ramenima. „Mislim da je užasan šmokljan.“

„A osim toga, neće biti objavljena njegova veridba“, pobeodosno izgovori Stjuart. „Već Ešlijeva veridba s Čarlijevom sestrom, gospođicom Melani!“

Skarletino lice se ne promeni, ali usne joj pobeleşe – kao u onog ko je bez ikakve najave zadobio razoran udarac, pa u prvim trenucima preneraženosti ne shvata šta se dogodilo. Dok je zurila u Stjuarta, lice joj je bilo toliko ukočeno da je on, potpuno neuk u analizi, uzeo zdravo za gotovo da se naprosto iznenadila i vrlo zainteresovala.

„Gospođica Piti nam reče da nisu nameravali to da objave do iduće godine, pošto gospođica Meli nije baš najbolje sa zdravljem, ali s obzirom na sve ove priče o ratu, svi su, u obe porodice, smatrali da bi bolje bilo da se brzo venčaju. I tako će to da objave sutra uveče za vreme večere u pauzi igranke. Dakle, Skarlet, mi smo ti rekli tajnu, pa tako i ti moraš da obećaš da ćeš večerati s nama.“

„Naravno da hoću“, mehanički odgovori Skarlet.

„I svi valceri su naši?“

„Svi.“

„Ti si srce! Kladim se da ostali momci ima da polude od besa.“

„Neka ih nek lude“, kaza Brent. „Umećemo nas dvojica da izađemo s njima na kraj. Čuj, Skarlet. Ujutru sedi s nama kad bude roštiljanje.“

„Molim?“

Stjuart ponovi svoju molbu.

„Naravno.“

Blizanci se zглеdaše s likovanjem ali donekle i sa iznenađenjem. Iako su smatrali sebe miljenicima među Skarletinim udvaračima, nikada dotad nisu toliko lako dobijali zaloge te milosti. Obično ih je navodila da preklinju i mole, pa ih držala u neizvesnosti, odbijajući da im odgovori sa da ili ne, i smejala se ako se nadure, postajala hladna ako se naljute. A sada im je obećala takoreći čitav sutrašnji dan – mesta kraj nje dok roštiljaju, sve valcere (a postaraće se oni već da sve igre budu valceri!) i večeru u pauzi igranke. Radi ovoga je vredelo da ih izbace sa univerziteta.

Pošto ih je uspeh ispunio novim poletom, ostali su i dalje tu, razgovarajući o roštiljanju i balu, i Ešliju Vilksu i Melani Hamilton, upadajući jedan drugom u reč, zbijajući šale i smejući im se, i svaki čas aludirajući na poziv na večeru. Prošlo je podosta vremena dok nisu shvatili da Skarlet ima veoma malo da kaže. Raspoloženje se nekako promenilo. Kako tačno, blizanci to nisu znali, ali popodne je izgubilo onaj fini sjaj. Skarlet kao da je slabo obraćala pažnju na sve što kažu, premda je davala ispravne odgovore. Sluteći nešto što prevazilazi njihovu moć poimanja, i time pometen i razdraženi, blizanci su se još neko vreme tako koprcali, a onda preko volje ustali, gledajući na ručne satove.

Sunce je lebdelo nisko nad sveže izoranim njivama, a visoko drveće na drugoj strani reke crnelo se ocrtano u vidu obrisa. Dvorištem su hitro proletale kućne laste, patke i ćurke su se gegale i šepurile dok su se raštrkano vraćale sa livada.

Stjuart se razdra: „Džimse!“ A nakon malo vremena, oko kuće zadihano dotrča visok crnac njihovih godina, produžujući ka vezanim konjima. Džims je blizancima bio lični sluga i pratio ih je, poput onih pasa, svuda. Bio im je drug u igri iz detinjstva, a poklonjen im je za deseti rođendan, da bude samo njihov.

Ugledavši ga, tarltonski psi ustadoše iz crvene prašine i ostaše da stoje, napregnuto čekajući svoje gospodare. Momci se nakloniše, rukovaše se sa Skarlet i rekoše joj da će biti kod Vilksova rano ujutru i da će je čekati tamo. Zaputili su se žurno stazom, uzjahali, pa se u Džimsovoj pratnji otisnuli u galopu drvoredom kedrova, mašući šeširima i urlajući joj pozdrave.

Kada su skrenuli na krivini prašljivog puta koja ih je skrila od Tare, Brent zaustavi konja pod drenovim šumarkom. Stade i Stjuart, a mrkoputi momak obuzda konja na nekoliko koraka iza njih. Osetivši olabavljene uzde, konji protegoše vratove da se napasu nežne prolećne trave, a strpljivi psi opet legoše u meku crvenu prašinu i čeznutljivo se zagledaše u kućne laste što su kružile u sve gušćem sumraku. Brentovo široko, prostodušno lice bilo je zbunjeno i malčice ogorčeno.

„Čuj“, reče. „Je l' ti ne bi rekô da je nameravala da nas pozove da ostanemo na večeri?“

„Ja sam mislio da 'oće“, reče Stjuart. „Sve sam čekô kad će, a ona nikako. Šta ti misliš o tome?“

„Ne mislim ništa o tome. Al' prosto bi' rekô da je baš mogla. Uostalom, ovo nam je prvi dan kod kuće i podugo nas nije vid'la. A imali smo štošta još da joj ispričamo.“

„Ja bi' rekô da nam se silno obradovala kad smo došli.“

„I meni se tako učinilo.“

„A onda se pre jedno pola sata ućutala, kô da ju je zabolela glava.“

„Primetio sam, al' tad nisam posvetio tome baš nimalo pažnje. Šta misliš, šta ju je nasekiralo?“

„Ne bi' znao. Šta misliš, da nismo nešto rekli pa je naljutili?“

Obojica su koji čas razmišljali.

„Ništa mi ne pada na pamet. A uz to, kad se Skarlet naljuti, to svi znaju. Ona se ne obuzdava kô pojedine cure.“

„Jeste, to i volim kod nje. Ne šećka se onako hladna i odurna kad je ljuta – nego ti kaže u oči. Al' ovo je bilo zbog nečeg što smo uradili ili rekli, zato se ućutala i kô da joj nešto nije bilo dobro. Mogô sam da se zakunem da se obradovala što nas vidi kad smo došli i da smeru da nas pozove na večeru.“

„Ne misliš da je to zato što su nas izbacili?“

„Ma idi, kakvi! Nemoj da si glup. Iskidala se od smeha kad smo joj ispričali. A osim toga, Skarlet za knjiško učenje ne haje nimalo više nego mi.“

Brent se obrte u sedlu i pozva crnog slugu.

„Džimse!“

„Gos'n?“

„Čuo si šta smo pričali o gospođici Skarlet?“

„Niš, gos'n Brent! Otkud vas to da ja bi' špijunirô belci?“

„Špijunirô, ma 'de bi ti! Vi crnci znate sve što se dešava. More, lažove jedan, vidô sam te rođenim očima kako si se privukô oko ugla trema i čučnô u onaj žbun gardenije pored zida. Dakle, jesi l' ti nas čuo da smo rekli bilo šta što je moglo da razljuti gospođicu Skarlet – il' da joj povredi osećanja?“

Pred takvim pozivom, Džims se okani daljeg pretvaranja da nije čuo razgovor, pa nabra crno čelo.

„Niš' ja, gos'n, nisam primetio da ste kažili nešto da njoj razljuti. Mene izgledi da je obradovalo što vidi vama i da ste ga nedostajili, i sve je crvrkućilo kô srećno 'tičica, do oko donde kad ste dođili do priča da gos'n Ešli i gospojca Meli Hamilton 'oći da uzmi. A tad ućutilo kô 'tica kad preleti jastreb.“

Blizanci se zgledaše i klimnuše glavom, ali bez razumevanja.

„Džims je u pravu. Al' ne razumem zašto“, reče Stjuart. „Gospode bože! Ešli njoj ništa ne znači, samo joj je drug. Nije luda za njim. Ona je luda za nama.“

Brent saglasno zaklima glavom.

„Al' šta misliš“, kaza, „možda joj Ešli nije rekô da će to da objavi sutra uveče, pa se ljuti na njega što joj nije rekô kô staroj drugarici pre nego što je rekô svima drugima? Devojke mnogo polažu na to da tako nešto saznaju prve.“

„Hm, može biti. Al' šta i ako joj nije rekô da je to sutra? To je i predviđeno da bude tajna i iznenađenje, a svako ima prava da ne priča o svojoj veridbi, je l' nije tako? Ne bi' ni mi znali da se tetka gospođice Meli nije izletela. Al' Skarlet je svakako znala da on kad-tad ima da se oženi gospođicom Meli. Bože, pa to već godinama znamo. Vilksovi i Hamiltoni oduvek se žene rođakama. Svi su znali da će verovatno da se oženi njome jednog dana, baš kô što će Hani Vilks da se uda za brata gospođice Meli, za Čarlsa.“

„E pa, ja odustajem. Al' žao mi što nas nije pozvala na večeru. Kunem se, ne ide mi se kući da slušam mamu kad se bude obrušila na nas što smo izbačeni. Nije nam baš ni prvi put.“

„Možda ju je Bojd dosad primirio. Znaš kakav meden jezik ima ta mala stenica. Znaš da uvek ume da je primiri.“

„Jest, ume on to, al' i Bojdu treba vremena. Mora da kruži i zavija dok se mama ne pomete i dok mu ne kaže da čuva glas za advokatsku kancelariju. A nije još imo vremena ni da čestito započne. Ama kladim se da je mama još toľko uzbuđena zbog novog konja da neće ni da s'vati da smo opet kod kuće sve dok večeras ne bude sela za večeru i ugledala Bojda. A pre nego što se večera završi, ima da se razobada i da bljuje vatru. I biće deset sati pre nego što Bojd ugrabi priliku da joj kaže kako ni za koga od nas ne bi bilo časnó da je ostó na koledžu posle onakvog dekanovog obraćanja tebi i meni. I biće ponoć pre nego što je obrlati da se toľko razbesni na dekana da će da pita Bojda što ga nije upućó. Ne, kući ne smemo do iza ponoći.“

Blizanci se sumorno zгледаše. Bili su potpuno neustrašivi kad su posredi divlji konji, okršaji s pucnjavom i negodovanje suseda, ali živeli su u debelom strahu od neuvijenih primedbi svoje ridokose majke i korbača kojim se nije ustezala da im ispraši tur.

„Nego, čuj“, kaza Brent. „Ajmo do Vilksova. Ešliju i curama biće drago da im budemo na večeri.“

Stjuart je delovao kao da mu je malčice neprijatno.

„Ne, nemoj da idemo tamo. Sigurno ne znaju 'de im je glava od priprema za sutrašnje roštiljanje, a uz to...“

„Uf, to sam smeo s uma“, brzo reče Brent. „Da, nećemo tamo.“

Coknuše konjima i pojahaše, neko vreme ćuteći, a Stjuartove preplanule obraze bojilo je postiđeno rumenilo. Sve do prethodnog leta, Stjuart se udvarao Indiji Vilks sa dopuštanjem obe porodice i čitavog okruga. Okrug je smatrao da bi hladna i uzdržana Indija Vilks imala na njega smirujuće dejstvo. U svakom slučaju, makar su se tome žarko nadali. A Stjuart bi se možda i uzeo s njom, ali Brent nije bio zadovoljan. Njemu se Indija dopadala, ali smatrao ju je previše običnom i pitomom, i naprosto nije mogao da se zaljubi u nju kako bi pravio Stjuartu društvo. Tom prilikom su se prvi put u životu blizancima interesovanja razmimoišla, i Brent je

bio kivan što brat ukazuje naklonost devojci koja njemu ne izgleda ni po čemu upečatljiva.

A onda su prošlog leta, prilikom nekog političkog govora u jednom hrastovom gaju u Džounsboru, obojica u isti mah zapazili Skarlet O'Haru. Poznavali su je godinama i od detinjstva im je bila najdraži drug u igri, pošto je umela da jaše i da se penje na drveće gotovo jednako vešto kao i oni. Ali na njihovu zadivljenost, preobrazila se u odraslu mladu damu, i to štaviše najdražesniju na čitavom svetu.

Prvi put su primetili kako igraju njene zelene oči, koliko su joj duboke jamice u obrazima kad se smeje, koliko su joj majušne šake i stopala i koliko joj je tanak struk. Njihove dosetljive opaske izazivale su kod nje razdragane nastupe smeha, pa su, nadahnuti mišlju da ih ona smatra vrednima zapazanja, svojski prevazišli sebe.

U životu blizanaca bio je to nezaboravan dan. Otad pa nadalje, kada god su ga iznova prepričavali, uvek bi se zapitali kako nisu ranije primetili Skarletine draži. Do ispravnog odgovora nikada nisu stigli, a odgovor je glasio da je Skarlet tog dana sama odlučila da ih natera da je zapaze. Ona je bila urođeno nesposobna da istrpi da ma koji muškarac bude zaljubljen u ma koju ženu ako to nije ona, pa je prizor Indije Vilks i Stjuarta u razgovoru bio previše za njenu grabljivačku prirodu. Nezadovoljena samo Stjuartom, dala se i u osvajanje Brenta, i to sa temeljitošću koja je obojicu savladala.

Sada su obojica bila zaljubljena u nju, a Indija Vilks i Leti Manro iz Lavdžoja, kojoj se Brent mlako udvarao, našle su se u najdaljem zapečku njihovih misli. A šta bi zapravo radio onaj koji izgubi, ukoliko bi Skarlet prihvatila jednoga od njih, to blizanci nisu pitali. Taj most bi prešli kad do njega stignu. Trenutno su bili krajnje zadovoljni što su ponovo složni u pogledu jedne devojke, jer između njih nije vladala ljubomora. Takva situacija bila je susedima zanimljiva, a majku je ljutila, pošto nije nimalo simpatisala Skarlet.

„Dobićete vi po zasluži ako ta podmuklica prihvati jednog od vas dvojice“, rekla je. „A možda će prihvatiti i obojicu, pa ćete morati da se selite u Jutu, ako mormoni hoće da vas prime – u šta sumnjam... Mene samo sekira to što ćete jednog dana, i to skorijeg, obojica da se naljuskate i da postanete ljubomorni jedan

na drugoga zbog te dvolične male zelenooke hoćke, pa ćete pucati jedan u drugoga. Ali možda ni to nije tako loša pomisao.“

Još od tog dana političkog govora, Stjuartu nije bilo prijatno u Indijinom prisustvu. Ne, nije ga Indija nikada prekorila, nije mu nikada čak ni pogledom ni činom nagovestila da je svesna da je preko noći poklonio odanost drugoj. Bila je prevelika dama za tako nešto. Ali Stjuarta je pekla savest i nije se osećao spokojno kad je kraj nje. Znao je da je namamio Indiju da ga zavoli, i znao je da ga i sad voli, i u dubini srca je gajio utisak da se nije baš poneo kao džentlmen. I dalje mu se neizmerno dopadala i poštovao ju je zbog trezvenog i valjanog odgoja, učenosti i svih drugih zlatnih osobina koje je posedovala. Ali dođavola, ona je previše bezbojna i nezanimljiva, i uvek ista u poređenju sa Skarletinim blistavim i promenljivim šarmom! Sa Indijom uvek znaš na čemu si, a sa Skarlet nikad nemaš ni najblažu predstavu o tome. To je dovoljno da čoveku pomeri pamet, ali ima svojih draži.

„Ništa, ajmo do Kejda Kalverta da tamo večeramo. Skarlet reče da se Ketlin vratila iz Čarlstona. Možda će imati nekih vesti o Fort Samteru koje mi nismo čuli.“

„Ma kakva Ketlin. Da se kladimo dva na jedan da nije znala čak ni da je tvrđava tamo u luci, a nekmoli da je bila puna Jenkija dok ih nismo isterali granatiranjem. Samo će znati za balove na koje je išla i udvarače koje je okupila.“

„Pa dobro, biće veselo da je čujemo kako blebeće. I taman da imamo 'de da se sakrijemo dok mama ne ode da spava.“

„Ma idi dovraga! Meni se Ketlin dopada, i zabavna je, i voleo bi' da slušam o Karo Ret i ostalima iz Čarlstona; al' nek me đavo nosi ako ću da izdržim da presedim još jedan obrok kraj one njene jenkijevske maćehe.“

„Nemoj da si prestrog prema njoj, Stjuarte. Ima dobre namere.“

„Nisam ja strog prema njoj. Žalim je, al' nisu mi dragi ljudi koje moram da sažaljevam. I toliko se uzmaje i trudi se da uradi baš ono pravo kako bi se ti osećô kô kod kuće da uvek uspe da izgovori i uradi upravo ono pogrešno. Ide mi na živce! I misli da su Južnjaci divlji varvari. Čak je to i mami rekla. Ona se plaši Južnjaka. Kad god smo tamo, uvek izgleda kô da premire od straha. Podseća me na neku mršavu kokoš nasađenu na stolicu, sa onako sjajnim

i praznim, preplašenim očima, spremnu da zaleprša i krekne na nečiji najmanji pokret.“

„E pa, ne možeš ni da je kriviš. Jesi pucô Kejdu u nogu.“

„E pa, bio sam naljoskan, inače ne bi' to ni uradio“, kaza Stjuart. „A ni Kejd mi to nikad nije zamerio. Niti su mi zamerili Ketlin, Rejford i gospodin Kalvert. Samo je ta jenkijevska maćeha drečala i rekla kako sam divlji varvarin i kako ljudi nisu bezbedni u blizini necivilizovanih Južnjaka.“

„E pa, ne možeš da je kriviš. Ona je Jenkijevka i nema baš lepo vaspitanje; i uostalom, je si pucô u njega, a on joj je pastorak.“

„Ma idi dovraga! Nema izgovora što me je vređala! Ti si mami rođena krv i meso, pa je l' se nešto potresla onda kad je Toni Fontejn pucô tebi u nogu? Ne, samo je pozvala starog doktora Fontejna da te previje i pitala je doktora što Toni tako rđavo nišani. Rekla je kako pretpostavlja da mu je piće pokvarilo preciznost. Sećaš se kol'ko se Toni zbog toga ražestio?“

Obojica zarikaše od smeha.

„Mama je čudo!“, izgovori Brent sa odobravanjem punim ljubavi. „Na nju uvek možeš da računaš da će da postupi kako treba i da te neće obrukati pred narodom.“

„Jeste, al' je opako moguće da nas izbruka pred ocem i devojkama kad budemo večeras stigli kući“, turobno reče Stjuart. „Nego, čuj me, Brente. Pretpostavljam da ovo znači da nećemo u Evropu. Znaš da je majka rekla da nećemo u Veliko proputovanje* ako nas izbace sa još jednog koledža.“

„Ma dovraga! Briga nas, je l' tako? Šta ima i da se vidi u Evropi? Kladim se da ti stranci ne mogu da nam pokažu ama baš ništa što nemamo ovde u samoj Džordžiji. Kladim se da im konji nisu ovako brzi i da im devojke nisu ovako lepe, a đavolski dobro znam da nemaju ražanog viskija koji može i da primiriše očevom.“

„Ešli Vilks kaže da imaju ne pitaj kol'ko lepih predela i muzike. Ešliju se svidela Evropa. Samo o njoj priča.“

* U Americi XIX veka vladao je običaj da se sinovi dobrostojećih porodica nakon školovanja šalju u obilazak Evrope, koji je ponekad trajao i više godina, radi sticanja iskustva, širenja znanja i stvaranja društvenih veza. To putovanje nazivalo se *Grand tour*, Veliko proputovanje. (Prim. prev.)

„Eh – znaš ti kakvi su Vilksovi. Malčice su čaknuti kad su posredi muzika, knjige i predeli. Majka veli da je to zato što im je deda došao iz Virdžinije. Kaže da u Virdžiniji mnogo polažu na takve stvari.“

„Slobodno nek ih uzmu. Daj ti meni valjanog konja da ga jašem, i valjanog pića da se naljoskam, i valjanu devojkicu da joj se udvaram, i neku rđavu da se s njome provodim, i neka im svima njima njihova Evropa... Šta je nas briga što ćemo da propustimo Proputovanje? Zamisli da smo sad u Evropi, dok se bliži rat? Ne bi' mogli dovoljno brzo da stignemo kući. Ja bi' sto puta radije u rat nego u Evropu.“

„I ja isto, u svako doba... Nego, čuj me, Brente! Znam kuda možemo na večeru. 'Ajde da pojašemo preko močvare do imanja Ejbela Vajndera i da mu kažemo kako smo opet sva četvorica kod kuće i spremni za vežbe.“

„E to si se dobro setio!“ uzviknu Brent pun žara. „I taman da čujemo sve vesti o Odredu i da saznamo koju su boju konačno odabrali za uniforme.“

„Ako budu zuavske*, nek me đavo nosi ako ću u Odred. Osećó bi' se kó šmokljan u onim crvenim šalvarama. Meni liče na crvene ženske flanelne gaće.“

„Vi mislite da idite do gos'n Vajnder? Jer ako 'očite tamo, nema da dobijete veliko za večera“, ogłosi se Džims. „Njima je umrilo kuvarica, a nisu kupili novo. Uzmili poljsko radnica da kuva, a crnci mene kaži da nema gore kuvarica u država.“

„Blagi bože! Što ne kupe novu kuvaricu?“

„A otkud belo sirotinja i ološ da kupi jedno crnac? Nikad ono nije imalo više od čet'ri u najbolje slučaj.“

U Džimsovom glasu osećao se iskren prezir. Njemu samom je društveni status bio obezbeđen zato što su Tarltoni posedovali stotinu crnaca, te je, poput svih robova krupnih plantažera, sa visine gledao na sitnije farmere s malobrojn timerobljem.

„Za ovo ima da ti oderem kožu!“ žestoko dreknú Stjuart. „Da nisi više nazvao Ejbela Vajndera 'belom sirotinjom? Jeste siromah,

* U vojsci Konfederacije, zuavima su se nazivali kreolski odredi, koji su prihvatili uniformu kakvu su nosili francuski odredi u Severnoj Africi. (Prim. prev.)

dabome, al' nije ološ; i nek me đavo nosi ako dozvolim bilo kom čoveku, crnom ili belom, da ga omalovažava. U ovom okrugu nema boljeg čoveka, jer zašto bi ga inače u Odredu izglasali za poručnika?“

„Ja to nikad i ne možim da dokučim“, uzvratí Džims, nepometen sevanjem gospodarovih očiju. „Mene izgleda da svi oviciri trebali bi da biraju od bogato gospoda, a ne od močvarsko ološ.“

„Nije on ološ! Nećeš valjda da ga porediš s pravim belim ološem kó što su Slateriji? Ejbél samo nije bogat. On je sitan farmer, nije krupan plantažer, a ako su momci imali o njemu dovoljno visoko mišljenje da ga odaberu za poručnika, onda nije ni na jednom crncu da se bezobrazno izražava o njemu. Odred zna šta radi.“

Taj konjički odred bio je obrazovan pre tri meseca, istog onog dana kada se Džordžija otepile od Unije, i još otad su regruti prizivali rat. Ime još nije bilo usvojeno, mada ne usled pomanjkanja predloga. Svi su u tom pogledu imali sopstvenu zamisao i nisu bili radi da od nje odustanu, baš kao što su svi imali i zamisao kakva treba da bude boja i kroj uniforme. „Klejtonske divlje mačke“, „Kavgadžije“, „Severnodžordžijski husari“, „Zuavi“, „Kopnene puške“ (mada je plan bio da se Odred naoruža pištoljima, sabljama i lovačkim noževima, a ne puškama), „Klejtonski sivi“, „Krv i gro-movnici“, „Surovi i spremni“, sva su ta imena imala svoje pristalice. Dok se stvar ne reši, svi su ovu organizaciju nazivali Odredom, i uprkos visokoparnom imenu koje je na kraju usvojeno, do kraja svoga korisnog posla biće znana naprosto kao „Odred“.

Oficire su glasanjem birali pripadnici, jer niko u okrugu nije imao ni trunke vojnog iskustva, izuzev nekolicine veterana ratova u Meksiku i sa Seminolama, a uz to je Odred s podsmehom gledao na izbor veterana za vođu ukoliko mu ovaj nije lično drag i ukoliko nema u njega poverenja. Četvoricu tarltonskih momaka i trojicu Fontejna svi su voleli, ali nažalost nisu hteli da ih izglasaju, pošto su Tarltoni znali prebrzo da se naljoskaju i voleli su da priređuju šaljive smicalice, dok su Fontejni imali vrlo naprasitu, ubilačku ćud. Ešli Vilks je izabran za kapetana jer je bio najbolji jahač u okrugu i jer se računalo da će njegova hladna glava održati nešto makar nalik poretku. Rejford Kalvert je proizveden u prvog poručnika, pošto su Rejfa svi voleli, a Ejbél Vajnder, sin traperera iz rita, i sam sitan farmer, izabran je za drugog poručnika.

Ejbel je bio pronicljiv i ozbiljan gorostas, nepismen, dobroga srca, stariji od ostalih momaka i jednako ili čak lepše vaspitan u prisustvu dama. U Odredu nije bilo mnogo snobovštine. Previše se njihovih očeva i dedova obogatilo iznikavši iz klase sitnih farmera. Uz to, Ejbel je bio najbolji strelac u Odredu, pravi nišandžija koji zna da pogodi vevericu u oko sa rastojanja od sedamdeset pet jardi, a takođe je znao sve o životu pod vedrim nebom, o paljenju vatre po kiši, praćenju životinjskog traga i pronalaženju vode. Odred se do zemlje klanjao pred pravom vrednošću, a kako im je pritom bio i drag, proizveli su ga u oficira. Tu počast je nosio ozbiljno i bez nedolične umišljenosti, kao da mu je ona samo dužnost. Ali plantažerske dame i plantažerski robovi nisu mogli da previde činjenicu da se nije rodio kao džentlmen, iako joj je muški deo njihovih porodica gledao kroz prste.

Spočetka su u Odred regrutovani isključivo sinovi plantažera, kao džentlmenska jedinica gde je svaki sam obezbeđivao sebi konja, oružje, opremu, uniformu i posilnog. Ali bogatih plantažera bilo je malo u mladom Klejtonskom okrugu, te je zato, da bi se okupio odred u punom broju, bilo nužno da se nabere još regruta među sinovima sitnijih farmera, lovaca iz šumovitih zabiti, traperu iz močvare, krekeru, a u izrazito malobrojnim slučajevima čak i bele sirotinje, ukoliko nadilaze prosek svoga društvenog sloja.

Mladići ove poslednje klase jednako su goreli od želje da se, bude li rata, bore protiv Jenkija kao i njihovi bogatiji susedi; no tu se javljalo delikatno pitanje novca. Veoma malo farmera imalo je konje. Oni su poljske radove obavljali uz pomoć mula, a ni njih nisu imali viška, retko kad preko četiri komada. Mule se nisu mogle žrtvovati zarad odlaska u rat, sve i da su bile prihvatljive za Odred, a nedvosmisleno nisu bile prihvatljive. Što se pak tiče bele sirotinje, ti ljudi su sebe smatrali imućnima ako poseduju jednu mulu. Stanovnici šumovitih zabiti i močvare nisu imali ni konje ni mule. Oni su u potpunosti živeli od proizvoda svoje zemlje i od močvarske divljači, a svoj posao su vodili manje-više po sistemu trampe i retko kad su u godini viđali iznos veći od pet dolara odjednom, te su im nedosežni bili i konji i uniforme. Ali u svome siromaštvu bili su jednako ljuto ponositi kao i plantažeri u svome bogatstvu, i nisu prihvatili od bogatih suseda ništa što miriše

na milostinju. I tako su, da bi pošteđeli osećanja svima njima, a Odred dopunili do potrebne snage, Skarletin otac, Džon Vilks, Bak Manro, Džim Tarlton, Hju Kalvert, tačnije svi krupni plantažeri u okrugu s jedinim izuzetkom Angusa Makintoša, priložili novac da se Odred u potpunosti opremi, od konja do ljudi. Suština je bila u tome što je svaki plantažer pristajao da plati za opremanje rođenih sinova i još izvesnog broja drugih, ali je način raspodele bio takav da su manje bogati pripadnici jedinice mogli prihvatiti konje i uniforme bez uvrede po svoju čast.

Odred se sastajao dvaput nedeljno u Džounsboru radi vežbi i molitava da rat počne. Još nije bila do kraja uređena nabavka potrebnog broja konja, ali oni koji su imali konje izvodili su iza sudnice manevre za koje su zamišljali da su prava vojna vežba, dizali silnu prašinu, drali se dok ne promuknu i razmahivali mačevima iz Rata za nezavisnost skinutim sa zidova salona. Oni koji još nisu imali konje sedeli su na ivičnjaku ispred Bulardove prodavnice i posmatrali svoje saborce u sedlima, žvakali duvan i pripovedali kojekakve priče. Ili su se pak takmičili u streljaštvu. Nije bilo potrebe nikoga od tih ljudi učiti da puca. Većina Južnjaka se rađa sa oružjem u ruci, a život proveden u lovu od svih njih stvara strelce.

Na svaku sazivku je iz plantažerskih domova i brvnara u močvari stizala raznolika zbirka vatrenog oružja. Bile su tu dugačke malokalibarke, nove u doba kada su prvi put pređene Alegenske planine; stare nabijače koje su smakle mnogog Indijanca dok je Džordžija bila mlada; konjanički pištolji što su svoje odslužili 1812, u ratovima sa Seminolama i u Meksiku; srebrom okovani pištolji za dvoboje; džepni derindžeri; lovačke dvocevke; te ubave nove puške engleske proizvodnje, napravljene sa sjajnim kundacima od finog drveta.

Vežbe su se uvek završavale po salunima Džounsбора, te bi do mraka izbilo toliko tuča da su oficiri imali teške muke da spreče gubitke pre nego što budu počeli da im ih nanose Jenkiji. Upravo je prilikom jedne takve kavge Stjuart Tarlton pucao u Kejda Kalverta, a Toni Fontejn u Brenta. U vreme organizovanja Odreda blizanci su bili kod kuće, sveže izbačeni sa Univerziteta Virdžinije, pa su se vatreno prijavili; no nakon te epizode s pucnjavom od pre dva meseca, majka ih je spakovala i otpremila na univerzitet njihove

države s naredbom da tamo ostanu. Bolno su im nedostajale uzbuđljive vežbe dok su bili tamo i smatrali bi svoje obrazovanje pametno bačenim u vetar ako bi umesto njega mogli da jašu, deru se i pucaju iz puške u društvu svojih prijatelja.

„Onda 'ajde da presečemo prečicom do Ejbelove kuće“, predloži Brent. „Možemo kroz rečnu dolinu gospodina O'Hare, pa Fontejnovim pašnjakom, i eto nas tamo očas posla.“

„Tamo nema niš' za nama da jedimo, samo oposum i zeleniši“, pobuni se Džims.

„Nećeš ti ništa ni dobiti“, isceri se Stjuart. „Zato što ideš kući da kažeš mami da ne dolazimo na večeru.“

„Ne, ne idim!“, uspaničeno povika Džims. „Ne, ne idim! I niš' mene nije veće zabavno nego vas da gospoja Bitris meni grdi. Prvo 'oći da pita za čega sam dozvolio da opet vama izbace. A sledeći, za čega nisam dovedio vama u kuća večeras da moži da grdi, a onda ima da kidiši na meni kô patka na gundelj, i samo znajim da za sve 'oćim da budim kriv ja. Ako nećite meni da povedite kod gos'n Vajnder, ima da čučim u šuma sva noć i moži budi da patrola meni ufati, jer mene je veće milo da meni ufati patrola nego gospoja Bitris kad je mnogo ljuto.“

Blizanci su pometeno i ozlojeđeno gledali u odlučnog crnca.

„Stvarno bi bio dovoljno blesav da pusti patroldžije da ga u'vate, a taman bi onda mama imala o čemu da priča nedeljama. Časna reč, crnci su veća briga nego korist. Ponekad pomislim da abolicionisti pravilno razmišljaju.“

„Eh, ne bi bilo pravedno da teramo Džimsa da se suočava sa onim sa čime sami nismo radi da se suočimo. Moraćemo da ga povedemo. Ali slušaj me dobro, ti bezobrazna crna budalo, budeš li dizô nos pred Vajnderovim crncima i samo li nagovestiš da redovno jedemo pečenu piletinu i šunku dok oni nemaju ništa osim kunića i oposuma, ima da... ima da kažem mami. I nećemo ti dati ni da ideš s nama u rat.“

„Nos? Ja da dižim nos pred ono prosto crnac? Ne, gos'n, ja malo bolje sam vaspitano. Je l' meni nije gospoja Bitris naučilo vaspitanje isto kô i vama?“

„Nije se preterano proslavila ni sa jednim od nas trojice“, reče Stjuart. „Hajde, krećemo.“

Cimnuo je uzde svome velikom riđanu, a onda ga obo i sa lakoćom poterao preko ograde od vodoravnih greda u meku livadu plantaže Džeralda O'Hare. Za njime pođe i Brentov konj, a potom i Džims na svome, čvrsto se držeći za jabuku sedla i konjsku grivu. Džims nije voleo da preskače ograde, ali preskakao je i veće od ove kako bi u korak pratio svoje gospodare.

Dok su u sve gušćem sumraku birali put preko crvenih brazda pa nizbrdo do dna doline, Brent upita brata, derući se:

„Čuj, Stju! Je l' ti ne bi rekô da je Skarlet *nameravala* da nas pozove na večeru?“

„Ja sve mislim da jeste“, uzvрати Stjuart, takođe derući se. „A šta misliš, zašto...“

Druga glava

KADA SU BLIZANCI ostavili Skarlet da stoji na tremu Tare i kada je utihnuo i poslednji zvuk brzih kopita, vratila se do svoje naslonjače kao mesečar. Činilo joj se da joj je lice ukočeno kao od nekog bola, a usta su je stvarno i bolela zato što ih je, nevoljno, razvlačila u osmehe kako blizanci ne bi saznali njenu tajnu. Umorno je sela, podavila jednu nogu pod sebe, a srce joj se nadimalo od jada dok nije postalo preveliko za njene grudi. Kucalo je u čudnovatim malim trzajima; šake su joj bile hladne i pritiskao ju je predosećaj propasti. Na licu su joj se ogledali bol i zapanjenost, zapanjenost razmaženog deteta koje uvek s lakoćom istera svoje, a sada se, prvi put, našlo u dodiru s neprijatnostima života.

Ešli da se oženi Melani Hamilton!

O, to ne može biti istina! Blizanci se varaju. Teraju s njome neku svoju šalu. Nemoguće je, nemoguće da je Ešli zaljubljen u nju. Niko ne bi mogao u nju da se zaljubi, u takvu bezbojnu, beznačajnu osobu kao što je Melani. Skarlet se s prezirom prisećala Melaninog mršavog detinjeg stasa, njenog ozbiljnog srcastog lica, jednostavnog bezmalo do neuglednosti. A Ešli je sigurno mesecima nije video. Nije bio u Atlanti više od dvaput još od one kućne zabave koju je priredio prošle godine u Dvanaest hrastova. Ne, nemoguće je da je Ešli zaljubljen u Melani, jer – o, nema šanse da se vara! – zato što je zaljubljen u nju samu! On voli nju, Skarlet – ona to zna!

Skarlet začu kako od Maminog teškog, tromog koraka podrhtava pod hola, pa žurno izvuče stopalo ispod sebe i pokuša da pribere lice u spokojniji izraz. Ne bi nikako valjalo da Mami nasluti da nešto nije u redu. Mami je smatrala da poseduje O'Hare, telom i dušom, te da su njihove tajne i njene tajne; čak i najmanja naznaka nečeg tajanstvenog bila je dovoljna za nju da se dâ u hajku po tragu, neumorno kao lovački pas. Skarlet je iz iskustva znala da će Mami, ako joj radoznalost ne bude zadovoljena istog trena, pretresti tu stvar sa Elen, a tad će Skarlet biti prisiljena da sve razotkrije majci, ili da smisli neku uverljivu laž.

Mami se pojavi iz hola, ogromna stara žena sa sitnim, pronicljivim očima slona. Bila je sjajne crne boje, čista Afrikanka, do poslednje kapi krvi odana O'Harama, Elenina glavna uzdanica, očajanje njenih triju kćeri, strah i trepet ostalih kućnih slugu. Mami je bila crnkinja, ali njen kodeks ponašanja i osećanje ponosa bili su zasnovani na merilima jednako visokim kao u njenih gospodara ili čak i višim. Odgajena je bila u spavaćoj sobi Solanž Robijar, majke Elen O'Hare, profinjene, hladne, ohole Francuskinje koja nije štedela ni svoju decu ni svoje sluge pravične kazne za svako kršenje pristojnosti. Bila je Elenina dadilja i došla je s njome iz Savane u unutrašnjost kada se Elen udala. Onog kog je volela, Mami je grdila. A kako su njena ljubav prema Skarlet i njen ponos njome bili džinovski, proces grdnje bio je takoreći neprekidan.

„Je l' odoše gospodini? Otkud to da niste pozvali njima da ostanu na večera, gospojca Skarlet? Ja kažila Pouk da postavi dva dodatni tanjiri. 'De vas je lepi vaspitanje?“

„O, toliko mi je dojadilo da ih slušam kako pričaju o ratu da ne bih izdržala još i za vreme večere, pogotovu kad se tata pridruži pa se razviče o gospodinu Linkolnu.“

„Nemate vi veći vaspitanje od poljsko radnik, a kol'ko smo gospojca Elen i ja trudili s vas! I za čega nemate šal! A noćno vazduh već 'oci da fata! Ja vas kažim i kažim da 'ocite da dobijete groznica kad sedite po noćno vazduh bez niš' na ramena. Ulazite u kuća, gospojca Skarlet.“

Skarlet okrete Mami leđa sa smišljenom nonšalancijom, zahvalna što joj Mami u svojoj preobuzetosti pitanjem šala nije zapazila lice.

„Neću, sedi mi se ovde da gledam zalazak sunca. Predivan je. Donesi mi ti šal. Molim te, Mami, a ja ću sedeti ovde dok tata ne dođe kući.“

„Glas vas zvuči kô da vam 'oći ufati prehlada“, sumnjičavo kaza Mami.

„E pa ne hvata me“, nestrpljivo reče Skarlet. „Idi po moj šal.“

Mami se odgega u hol i Skarlet je začu kako tiho doziva uz stepenice sobaricu sa sprata.

„Ti, Roza! Baci mene šal od gospojca Skarlet.“ A onda glasnije: „Nekorisno crnac! Nema da ima niko išta korist od što ono radi! Sad moram ja da penjim i sama da uzimim.“

Skarlet ču kako stepenice škripe, pa tiho ustade. Čim se bude vratila, Mami će nastaviti gde je stala sa svojom pridikom o Skarletinom nepoštovanju gostoljublja, a Skarlet je osećala da neće moći da istrpi torokanje o nečemu toliko tričavom kad joj srce puca. Dok je tako stajala i oklevala, i pitala se kuda bi mogla da se sakrije i sačeka da joj bol u grudima malo umine, pade joj na um nešto što donese zračak nade. Otac je tog popodneva odjahao do Dvanaest hrastova, Vilksove plantaže, da kupi Dilsu, ženu svoga sluga Porka. Dilsu je u Dvanaest hrastova bila nadzornica ostalih žena, kao i babica, a Pork je, još od svoje ženidbe pre šest meseci, spopadao gospodara i noću i danju, moleći ga da kupi Dilsu kako bi mogli da žive na istoj plantaži. Tog popodneva se Džerald, pošto mu se otpor istrošio, zaputio tamo da ponudi cenu za Dilsu.

Dabome, pomisli Skarlet, tata će znati da li je ta grozna priča tačna. Pa čak i ako danas po podne nije ništa čuo, možda je nešto primetio, osetio neko uzbuđenje među Vilksovima. Samo li ugrabim da se vidim s njime u četiri oka pre večere, možda ću uspeti da saznam istinu – da je to još jedna neslana šala blizanaca i ništa više.

Bilo je vreme da se Džerald vrati, a ako već očekuje da ga vidi nasamo, jedino joj je preostajalo da ga dočeka tamo gde se kolska staza spaja s drumom. Nečujno je sišla niz glavne stepenice, oprezno se osvrćući kako bi bila sigurna da je Mami ne motri sa prozora na spratu. Ne ugledavši nijedno široko crno lice sa snežnobelim turbanom kako s neodobranjem škilji između lepršavih zavesa, odvažno je poduhvatila zelenu cvetastu haljinu i pohitala puteljkom ka kolskoj stazi najbrže što su je nosile njene čipkom opšivene cipalice.

Tamni kedrovi duž obeju strana pošljunčane staze sastavljali su se nad njenom glavom u luk, pretvarajući dugački perivoj u sumračan tunel. Čim se našla ispod čvornovatih ruku kedrova, znala je da je bezbedna od prismotre iz kuće, pa je usporila užurbani korak. Dahtala je, pošto joj je steznik bio prejako pritegnut da bi joj dozvolio dugo trčanje, ali koračala je što je brže mogla. Uskoro je stigla do kraja staze i izbila na glavni drum, ali nije zastala sve dok nije prošla krivinu nakon koje se između nje i kuće postavio veliki šumarak.

Zajapurena i otežano dišući, sela je na jedan panj da pričeka oca. Bilo je već prošlo vreme kad je trebalo da dođe kući, ali njoj je bilo drago što se zadržao. Njegovo kašnjenje daće joj vremena da uspori disanje i umiri lice kako ne bi probudila nikakvu sumnju. Očekivala je da svakog trenutka začuje topot očevog konja i da ga ugleda kako juriša uzbrdo uobičajenom vratolomnom brzinom. Ali proticali su minuti, a Džerald nije bilo. Potražila ga je pogledom po putu, a bol u srcu ponovo joj je nadolazio.

„O, to ne može biti tačno!“ pomislila je. „Zašto ga nema?“

Oči su joj pratile vrludavi put, sada krvavocrven nakon prepodnevnice kiše. U mislima mu je pratila tok, niz breg do tromog Flinta, kroz zaparloženu močvarnu dolju, pa naviše uz sledeće brdo do Dvanaest hrastova, gde živi Ešli. To je bilo sve što je put sada njoj značio – put do Ešlija i divne kuće s belim stubovima što je krunisala brdo kao kakav grčki hram.

„O, Ešli! Ešli!“ pomislila je a srce joj zakuca brže.

Onaj ledeni osećaj zgranutosti i propasti koji ju je stezao još otkako su joj Tarltoni preneli glasine delimično je bio potisnut u pozadinu misli, a namesto njega je domilela groznica što ju je zaposedala već dve godine.

Činilo joj se sada čudno što joj Ešli, dok je rasla, nikada nije delovao preterano privlačno. U doba detinjstva gledala ga je kako dolazi i odlazi i nikad mu nije posvetila ni misao. Ali od onog dana pre dve godine kada je Ešli, upravo pristigao sa trogodišnjeg Velikog proputovanja Evropom, svratio da im ukaže poštovanje, ona ga je volela. Prosto da nema kud prostije.

Bila je na prednjem tremu, a on je dojahao dugačkim drvoredom, u odelu od sivog štofa s crnom mašnom koja mu je do savršenstva

isticala košulju sa žaboom. Čak i sad je pamtila svaku pojedinost njegove odeće, i koliko su mu bleštavo sijale čizme, i kakva je bila Meduzina glava u kameji njegove igle u mašni, i široki panama-šešir koji mu se našao u ruci istoga časa kad ju je ugledao. Ozario se i dobacio uzdu jednom crnčetu, pa stao zagledavši se u nju, sa snenim sivim očima zaokrugljenim od osmeha i suncem tako svetlim u plavoj kosi da mu je ličila na kapu od blistavog srebra. I rekao je: „Dakle, porasla si, Skarlet!“ A onda joj je, lako ustrčavši uz stepenice, poljubio ruku. I taj njegov glas! Nikada neće zaboraviti kako joj je poskočilo srce kad ga je čula, kao da ga čuje prvi put, otegnut, rezonantan, melodičan.

Poželela ga je tog prvog trena, poželela ga prosto i bez promišljanja kao što bi poželela i hranu koju će jesti, konja kog će pojahati i meku postelju na koju će leći.

Dve godine ju je pratio kao kavaljer po čitavom okrugu, na balove, riblje ručkove, piknike i dane zasedanja*, nikada toliko često kao blizanci Tarlton ili Kejd Kalvert, nikada toliko nametljivo kao mlađi Fontejnovi momci, ali svejedno, ne bi prošla nedelja a da Ešli ne svrati u Taru.

Istina je, nikada joj nije izjavio ljubav, niti su te bistre sive oči ikada blesnule onim vrelim svetlom koje je Skarlet vrlo dobro znala iz očiju drugih muškaraca. Pa ipak – pa ipak – znala je da je on voli. Nije tu moglo biti greške. Nagon jači od pameti i znanja što se rađa iz iskustva govorio joj je da je on voli. Prečesto ga je iznenadila kad mu oči nisu ni snene ni daleke, kada gleda u nju sa žudnjom i tugom što su je zbunjivale. *Znala* je da je voli. Zašto joj to i ne kaže? Eto šta nije mogla da shvati. Ali bilo je u njemu mnogo čega što nije shvatala.

Uvek je bio učtiv, ali odsutan, dalek. Niko nikada nije mogao da pogodi o čemu on razmišlja, a ponajmanje Skarlet. U jednom susudstvu gde važi što na um, to na drum, Ešlijeva uzdržanost jedila je ljude. Bio je jednako spretan kao i svaki drugi mladić u

* Javna sudska zasedanja koja su se održavala jednom mesečno. Uvedena iz praktičnih razloga, zasedanja su se s vremenom pretvorila u društveni događaj sličan vašaru, tako da su u prvim decenijama XX veka ukinuta. (Prim. prev.)

uobičajenim rasonodama okruga – lovu, kocki, igranju i politici – a najbolji jahač među svima njima; ali razlikovao se od ostalih po tome što mu te prijatne aktivnosti nisu bile svrha i cilj života. I izdvajao se po svome zanimanju za knjige i muziku, kao i po sklonosti ka pisanju poezije.

O, zašto je tako naočito plavokos, tako učtivo dalek, tako nepodnošljivo dosadan sa svojim pričama o Evropi, i knjigama, i muzici, i poeziji, i koječemu što nju uopšte ne zanima – a ipak tako budi želju u njoj? Iz noći u noć, kada legne u krevet pošto najpre posedi na prednjem tremu u polutmini s njime, Skarlet se satima nemirno prevrtala i tešila sebe samo pomišlju da će je svakako zaprositi prvi sledeći put kad je bude video. Ali došao bi i prošao taj sledeći put, a ništa se ne bi izrodilo – ništa sem što je ta groznica koja ju je zaposedala bivala sve jača i sve vrelija.

Volela ga je, i želela ga je, i nije ga razumevala. Ona je bila neposredna i jednostavna kao vetrovi što duvaju nad Tarom i kao ta žuta reka što vijuga oko nje, i nesposobna da shvati bilo kakvu složenost dok je živa. A sada se, prvi put u životu, suočavala s jednom složenom prirodom.

Jer Ešli se rodio u lozi muškaraca koji su svoje vreme dokolice koristili za razmišljanje, ne za rad, da ispredaju snove vedrih boja koji u sebi nemaju primese stvarnosti. On se preselio u unutrašnji svet lepši nego što je Džordžija i u stvarnost se vraćao nevoljno. Posmatrao je ljude i nije ih ni voleo ni mrzeo. Posmatrao je život i život ga nije ni sokolio ni rastuživao. Prihvatao je kosmos i svoje mesto u njemu onakve kakvi su, i okretao se, sležući ramenima, svojoj muzici i knjigama, i svome boljem svetu.

Zašto ju je i kako potčinio kada je njegov duh za nju bio tuđin – to Skarlet nije znala. Već sama njegova zagonetnost raspaljivala je u njoj znatiželju, poput vrata koja nemaju ni brave ni ključa. Zbog onog u njemu što nije mogla da shvati samo ga je još više volela, a njegovo čudno, obuzdano kavaljerstvo samo je pojačavalo njenu rešenost da ga ima isključivo za sebe. U to da će je jednoga dana zaprositi nikada nije sumnjala, pošto je bila premlada i previše mažena da bi ikada upoznala poraz. A sada ju je, poput groma, ošinula ova jeziva vest. Ešli se ženi Melani! To ne može biti istina!